

درس خارج اصول استاد مهدی گنجی

۹۷/۰۲/۱۹

بسم الله الرحمن الرحيم

« فهرست دروس

محتویات

۱ صحیح و اعم

۱.۱ تصویر جامع مرحوم اصفهانی

۱.۱.۱ اشکال اول بر ادعای مرحوم اصفهانی

۱.۱.۱.۱ ارد اشکال از ادعای مرحوم اصفهانی

۱.۱.۲ اشکال دوم بر ادعای مرحوم اصفهانی

۱.۲ تصویر جامع شهید صدر

۱.۲.۱ خلاف فهم عرفی بودن ادعای شهید صدر

۱.۳ تصویر جامع بنا بر قول به اعمی

موضوع: تصویر جامع / صحیح و اعم / مقدمات علم اصول

خلاصه مباحث گذشته:

بحث در مورد تصویر جامع بنا بر قول به صحیحی است که مرحوم اخوند یک تقریب از آن را مطرح کردند نوبت به تقریب تصویر جامع توسط محقق اصفهانی رسید که در این جلسه به بیان آن پرداخته میشود.

۱ صحیح و اعم

۱.۱ تصویر جامع مرحوم اصفهانی

بحث در تصویر جامع بنا بر قول به صحیح بود جامعی که صحیحی ها تصویر کردند به دو نحو بود یکی جامع بسیطی که مرحوم اخوند تصویر کرد و دیگری جامع ترکیبی تصویر شده بود که این نوع نیز دو تقریب داشت یکی اینکه مرحوم

حوزه علمیه قم

مسجد اعظم

قم

مدرسه فیضیه

مدرسه خان

مدرسه آیت الله گلپایگانی

سایر مدارس

فقه معاصر

تفسیر و نهج البلاغه

رجال

دروس به زبان عربی

مباحث مستحدثه حکومتی

سرفصل های 1400 - 1401

پرونده علمی

فهرست مسائل

موضوع درس اساتید

حوزه علمیه نجف

نجف

حرم امیرالمؤمنین (ع)

مساجد

حوزه علمیه مشهد

مدرسه آیت الله خویی

سایر مدارس مشهد

تفسیر و نهج البلاغه

سایر حوزه ها

شهرستانها

کرمان

بیروت

دمشق

داکار (آفریقا-سنگال)

قطیف و احساء

کابل

سایر موضوع ها

کلام و فلسفه

طب در روایات

بزرگان معاصر

تقریر عربی درس ها

راهنما

تقریر نویسی

مشکلات

ثبت نام پخش زنده

ثبت نام

ویرایش اطلاعات

نرم افزار پخش زنده-رایانه

نرم افزار پخش زنده-اندروید

سایت های مرتبط

کتابخانه مدرسه فقهات

ویکی فقه

ویکی پرسش

اصفهانی فرمود که مرکب مبهمی است که ما با آثار به آن مبهم اشاره میکنیم مثلاً مسمای نماز صورت ترکیبیه مبهمه ای است که قابل انطباق بر هر نمازی است که با مثلاً قربان کل تقی به آن اشاره میشود. مطلبی که باقی مانده است

۱.۱.۱ اشکال اول بر ادعای مرحوم اصفهانی

بحث درباره مناقشه کلام ایشان است و آن عبارت است از اینکه هر عنوانی را که شما به عنوان مشیر فرض کنید یا همه ی افراد صحیح را نشان نمیدهد و یا صحیح و اعم را نشان میدهد مثلاً انتهای از فحشا که به عنوان یک اثر برای نماز ذکر میشود یا انتهای بالفعل است که بر همه افراد قابل انطباق نیست در جلسه قبل گفته شد که چون بعضی از نماز خوان ها منکر را انجام میدهند ولی در این جلسه گفته میشود که انتهاء از فحشاء بر هر صحیحی صادق نیست چون فردی که قصد قربت نداشته باشد متصف به این اثر نمیشود در حالی که قصد قربت شرط عقلی است و داخل در مسمی نیست.

و اگر مراد از این اثر در جایی است که به صورت اقتضایی و قابلیت باشد در اعمی نیز وجود دارد.

۱.۱.۱.۱ رد اشکال از ادعای مرحوم اصفهانی

ما در جواب میگوییم که میشود به جامع اشاره کنیم و اختصاص به صحیح داشته باشد چه اثر برای عبادت به فعل باشد و چه به نحو قابلیت باشد. مثلاً گفته میشود که همان صلاتی که انتهای از فحشا دارد همان مجموعه ای است که اگر شرایط عقلی نیز داشته باشد آن اثر را دارد و اما اینکه گفتید اگر به صورت اقتضاء باشد که همین شق نیز به واقعیت نزدیکتر است گفته میشود که اگر سایر شرایط ضمیمه شود اثر به فعلیت میرسد.

۱.۱.۲ اشکال دوم بر ادعای مرحوم اصفهانی

اینکه بگوییم ذات آنها مبهم باشد و موضوع له آنها ماهیت مبهم باشد به گونه ای که منطبق بر ادنی و اکمل باشد درست نیست چون عرفی نیست و عرف از نماز ماهیت مبهم به ذات و متعین به آثار نمیفهمند یقین داریم که ادعای مرحوم اصفهانی را عرف از الفاظ نمیفهمند و لو اینکه از لحاظ عقلی مشکلی ندارد ولی باید تصویرش عرفی باشد.

۱.۲ تصویر جامع شهید صدر

ایشان نه ابهام را میگوید و نه مفصل را میگوید [۱]. ایشان میفرماید اجزا و شرایط پنج قسم هستند:

۱. مطلقاً معتبر هستند نه بدل دارند و نه غیر ان مانند قصد قربت

۲. و لو اینکه بدل ندارند ولی در حالی جزئی هستند و در بعضی حالات

جزئیت ندارند مثلاً شرایط ذکری

۳ و ۴ و ۵: بدل دارند که بعضی از آنها بدل عرضی دارند و بعضی از آنها بدل طولی دارند. بدلی ها هم دو گونه هستند بعضی از آنها تعیینی هستند بعضی از آنها تخییری هستند. مثلاً نماز در اماکن اربعه که تخییری و بدلی است و بدل تعیینی مانند مانند قصر و اتمام. بدل طولی مانند اینکه اگر نتوانستید قیام کنید به صوت جلوس.

ما میتوانیم یک جامعی درست کنیم که شامل همه ی اقسام میشود که نام ان را جامع معقد گذاشته است. پس جامع ان اعمالی است که عبارت هستند از قصد قربت و در غیر فرض تقيه و نسیان و غفلت و بدون این عوارض و جامع بین ابدال عرضی و طولی که قسم سه و چهار و پنج هستند و جامع بنا بر صحیحی به این نحو است. پس اولاً نه مبهم است و نه مفصل که خود رکوع و سجود را بیاوریم ثانياً بلکه بین مفصل و مبهم که منطبق بر جمیع مصادیق است. و عرف نیز از عبادات مثلاً نماز این مطلب را میفهمد.

در معاجین نیز این گونه است وقتی مردم یک معجون را میخورند و مثلاً شیرین است دیگر شیرینی ان را با عسل یا شکر و یا چیز دیگری بوده است بلکه فقط شیرینی را تصور میکنند.

۱.۲.۱ خلاف فهم عرفی بودن ادعای شهید صدر

اینکه مرحوم صدر این زحمات را کشیده است و جامعی را ابداع کرده است خوب است ولی خلاف فهم عرفی است خصوصاً باید این مطلب نیز اضافه شود که بعضی از نماز ها یک تکبیر دارند و بعضی چند تکبیر دارند و بعضی از نماز ها شرط جماعت دارند و بعضی شرط جماعت را ندارند و هکذا اگر این مطالب را اضافه کنیم خیلی دور از ذهن میشود.

خلاصه: ما نمیخواهیم که فقط یک جامعی درست کنیم بلکه میخواهیم یک جامعی درست کنیم که صلاحیت تعلق خطاب را داشته باشد

۱.۳ تصویر جامع بنا بر قول به اعمی

مرحوم اخوند میفرماید [۲] تصویر جامع بنا بر این قول اعمی در غایت اشکال است و وجه این مطلب همان قاعده الواحد است که در اینجا جاری نیست با قطع نظر از اشکال بر قاعده الواحد باید گفته شود که فرقی بین

صحیحی و اعمی نیست اگر ما صد فرد نماز داریم همه ی انها متصف به صحت است و لو اینکه بعضی از انها فاسد باشد ولی غالب انها صحیح است مثلاً نماز بدون سجده در حق یک نفر بالاخره صحیح است اینکه مرحوم اخوند جامع را منحصر به صحیحی کرده است درست نیست زیرا یک نماز صحیحی در حق دیگر فاسد است اگر بنا شد که افراد صحیحی جامع داشته باشند همین صحیحی ها خیلی از انها فاسد است چون در فرضی دیگر فاسد است.

ادامه بحث در جلسه آینده خواهد آمد

[۱] بحوث فی علم الأصول، السید محمد باقر الصدر، ج ۱، ص ۱۹۳. و هذه الصیغة الفنية للاستشكال يمكن أن تذكر في حلّها عدّة وجوه: الأول: و هو الوجه المختار- أنّه لا موجب لافتراض أخذ كل الأجزاء و الشرائط المعتبرة في الافراد الصحيحة جمعاً في الجامع التركيبي ليستحيل صدقه على الفاقد لبعضها، بل يؤخذ في الجامع التركيبي ما يلي: أولاً: القيود المعتبرة في صحة الفعل مطلقاً و في جميع الحالات- كقصد القرية- فتؤخذ في الجامع التركيبي تعييناً: ثانياً: القيود المعتبرة في الفعل بنفسها أو ببدلها العرضي التخيري كالفاتحة و التسيبحات الأربع في الأخيرتين- فيؤخذ في الجامع التركيبي الجامع بينها و بين بدلها العرضي. ثالثاً: القيود المعتبرة في الفعل بنفسها أو ببدلها العرضي التعيني كالوضوء من المحدث بالأصغر و الغسل من المحدث بالأكبر و كالأخيرتين في الرباعية من الحاضر و تركهما من المسافر- فيؤخذ الجامع بينها و بين بدلها مع تقييد كلّ منهما بموضوعه فيكون صادقاً في الحالتين معاً. و رابعاً: القيود المعتبرة و لها بدل طولي- كالجلوس بدلاً عن القيام أو التيمّم بدلاً عن الوضوء و الغسل في حالة الاضطراب- و حاله حال القسم السابق يؤخذ الجامع بين البدلين مع التقييد بحالتي الاختيار و الاضطراب

[۲] كفايه الاصول، آخوند خراسانی، ج ۰، ص ۲۵. و أما على الأعم فتصوير الجامع في غاية الإشكال فما قيل في تصويره أو يقال وجوه

